



LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN INFORMERAR



Lex Sarah i Kalmar län 2007

Anmälningar om missförhållanden och övergrepp inom äldre- och handikappomsorgen enligt socialtjänstlagen och verksamhet för funktionshindrade enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Lex Sarah i Kalmar 2007

Meddelande 2008:20

ISSN 0348-8748 ISRN LSTY-H-M—2008/20 --SE

Utgiven av: Länsstyrelsen Kalmar län,

Ansvarig enhet: Rättsenheten

Författare: Lillemo Bennisäter

Tryckt hos: Högskolan i Kalmar

Upplaga: 50 ex

Bakgrund

Enligt 14 kap 2 § socialtjänstlagen (SoL) och 24 a lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är personal som arbetar inom verksamheten skyldig att anmäla allvarliga missförhållanden och övergrepp mot enskilda. Socialstyrelsen har 2008 gett ut två nya föreskrifter en för SoL (SOSFS 2008:10 och en för LSS (SOSFS 2008:11) vad gäller tillämpningen av Lex Sarah. De nya föreskrifterna innehåller två delar: en förebyggande del som innebär att kommunen ska arbeta för att förhindra att allvarliga missförhållanden uppkommer, den andra delen gäller anmälan.

Länsstyrelsen har sedan år 2000 genomfört enkätundersökningar om förekomsten av Lex Sarah anmälningar och tillämpning av lagstiftningen inom äldre och handikappomsorgen enligt SoL. Från den 1 juli 2005 omfattar enkätundersökningen även LSS verksamheten, då även denna personal omfattas av lagstiftningen.

Resultatet av undersökningen bygger på enkätsvar från samtliga kommuner och flertalet enskilda verksamheter som har tillstånd enligt SoL. När det gäller den tillståndspliktiga verksamheten enligt LSS är svarsfrekvensen mycket låg, vilket får till följd att det inte är relevant att ta med dessa uppgifter i resultatet av undersökningen.

Det är viktigt att notera att en anmälan kan omfatta flera olika typer av missförhållanden - bemötande, övergrepp, och omsorg. Länsstyrelsen har valt att redovisa alla de olika former av övergrepp eller missförhållanden (tabell 4-9) som kommunen har uppgett i en och samma anmälan.

Resultat av enkätundersökningen

Kommunal verksamhet

Inom SoL verksamheten har det totala antalet anmälningar minskat 2006 till 2007 från 46 till 33 anmälningar. Hultsfreds kommun är den kommun som har flest antal anmälningar 2007 med totalt 8 stycken inom denna verksamhet. Därefter kommer Kalmar kommun med totalt 7 anmälningar.

Inom LSS verksamheten har Kalmar och Torsås kommun flest anmälningar med 3 stycken vardera. Inom LSS verksamheten har det också skett en viss minskning av antalet anmälningar 2006 till 2007, från 16 till 10.

Anmälningarna är mest frekventa inom särskilt boende i förhållande till ordinärt boenden 22 respektive 6. Flertalet anmälningar, 22 av 38, gäller kvinnor.

Inom SoL verksamheten har det gjorts 10 anmälningar 2007 som gäller bemötandefrågor. År 2006 var det 14 anmälningar.

Motsvarande siffror inom LSS verksamheten är 6 anmälningar 2007 och 4 anmälningar 2006.

Övergrepp är den form av anmälningar som har minskat allra mest 2006 – 2007 inom SoL verksamheten, från 31 till 16 anmälningar. Av övergreppen - fysiska, psykiska,

sexuella eller ekonomiska – är det ekonomiska övergrepp som har minskat allra mest, från 20 till 5 anmälningar för hela länet.

Allvarliga missförhållanden inom SoL verksamheten som gäller omsorgen har ökat från 2006 till 2007, från 10 till 15 anmälningar.

Motsvarande siffror inom LSS verksamheten är 4 anmälningar 2006 och 4 anmälningar 2007.

Resultatet av enkätundersökningen visar att Lex Sarah utredningarna oftast leder till förändrade rutiner eller någon form av kompetenshöjning. Undantaget är ekonomiska övergrepp som oftast leder till polisanmälan. Under 2007 gjordes 5 polisanmälningar i hela länet gällande ekonomiska övergrepp inom SoL och LSS.

Enskild verksamhet

Inom den tillståndspliktiga verksamheten enligt SoL har det inte förekommit några Lex Sarah anmälningar vare sig under 2006 eller under 2007.

Länsstyrelsens kommentarer

Att anmäla och utreda allvarliga missförhållanden eller övergrepp är en svår, men angelägen uppgift. Vissa övergrepp eller missförhållanden är så diffusa att det kan vara svårt att sätta stopp för dem. Andra är synliga och kan lätt åtgärdas om personalen fullgör sin anmälningsplikt.

Länsstyrelsens undersökning visar att antalet Lex Sarah utredningar ökade under åren 2005 till 2006, däremot har antalet utredningar minskat under 2006-2007. Att kommunerna tillämpar lagstiftningen på olika sätt är dock uppenbart. Det kan vara så att vissa kommuner väljer att hantera missförhållanden inom ramen för avvikelser/klagomålshanteringen, i stället för Lex Sarah. Länsstyrelsens erfarenhet är att det kan vara svårt för kommunerna att veta när Lex Sarah är tillämplig i förhållande till annan avvikelserapportering. I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om anmälan om missförhållanden i omsorgen om äldre och funktionshindrade (SOSFS 2000:5) står; *återkommande brister i omsorgen kan sammantaget utgöra allvarliga missförhållanden*. Detta bör, enligt Länsstyrelsens uppfattning, tokas så att det som tillsynes kan ses som en mindre allvarlig händelse skall utredas.

Undersökningen visar att det förekommer förhållandevis få anmälningar inom den enskilda verksamheten i förhållande till den kommunala. Från 2000 – 2007 har det totalt gjorts 4 Lex Sarah utredningar inom den enskilda verksamheten. Det går inte med säkerhet att fastställa orsaken till de stora skillnaderna. Att få anmälningar skulle tyda på bättre kvalitet, torde vara osannolikt enligt Länsstyrelsens uppfattning. En försvårande omständighet när det gäller att följa anmälningsfrekvensen är att det ofta sker förändringar inom den enskilda verksamheten, så till vida att verksamheter läggs ner och nya kommer till. Det har också varit svårt att få in uppgifter från samtliga enheter, inte minst gäller det den enskilda verksamheten som bedrivs enligt LSS.

Lex Sarah undersökning 2007 i tabellform

Kommunal verksamhet

Tabell 1: Antal anmälningar enligt Lex Sarah 2000-2007

Kommun	2000-2004	2005 (äldre)	2005 (funktionshindrade)	2006 (äldre)	2006 (funktionshindrade)	2007 (äldre)	2007 (funktionshindrade)
Borgholm	1			2	1	3	1
Emmaboda	1	5	1	5	1	1	
Hultsfred	11			4	6	8	1
Högsby	2						
Kalmar	31	8		6*	3	7	3
Mönsterås	2	1		1			
Mörbylånga	2						
Nybro	17	5	6*	16	5	6*	2
Oskarshamn	10	1	2	1		1	
Torsås	2	3		3		2	3
Vimmerby	17	2		4		2	
Västervik	16	3	2	4		3	
Totalt	112	28	11	46	16	33	10

* Två av anmälningarna omfattar flera personer.

Tabell 2: Anmälan per boendeform 2007

Kommun	Ordinärt boende (äldre)	Särskilt boende enligt SoL	Bostad med särskild service enl. SoL och LSS (boende för funktionshindrade)	Annan verksamhet enl. SoL och LSS (t e x ordinärt boende eller daglig verksamhet för funktionshindrade)
Borgholm		3	1	
Emmaboda		1		
Hultsfred		4	1	4
Högsby				
Kalmar	3	4	3	
Mönsterås				
Mörbylånga				
Nybro	1	4**		3
Oskarshamn		1		
Torsås	2			3
Vimmerby		2		
Västervik		3*		
Totalt	6	22	5	10

* Anmälningar som avser flera personer

** En av anmälningarna gäller flera personer

Tabell 3: Andelen kvinnor respektive män som omfattas av anmälningar 2003 – 2007.

	År 2003	2004	2005	2006	2007
Kvinnor	7	12	17	38	22
Män	4	1	22	24	16
Kön ej angivet	4	1			5

Anmälningar som gäller flera personer finns inte med i tabellen.

Missförhållanden

Det är vanligt förekommande att en person utsatts för flera former av övergrepp (ex bemötande, övergrepp och omsorg). En anmälan kan därför finnas redovisade i flera av nedanstående tabeller.

Tabell 4: Antal anmälningar 2007 gällande bemötandefrågor

Kommun	Äldre	Funktionshindrade
Borgholm	3***	
Emmaboda	1	
Hultsfred	4	
Högsby		
Kalmar		
Mönsterås		
Mörbylånga		
Nybro		3*
Oskarshamn		
Torsås		3
Vimmerby	1	
Västervik	1**	
Totalt	10	6

* Två av utredningarna avser flera omsorgstagare

** Avser flera omsorgstagare

*** En av utredningarna avser flera omsorgstagare

Tabell 5: Jämförelse över tid av länets totala antal anmälningar om missförhållanden som gäller bemötandefrågor.

Kommun	År 2003 - 2004	År 2005 (äldre)	År 2005 (funktions- hindrade)	År 2006 (äldre)	År 2006 (funktions- hindrade)	År 2007 (äldre)	År 2007 (funktions- hindrade)
Borgholm						3	
Emmaboda		1	1		1	1	
Hultsfred	1			3	1	4	
Högsby	1						
Kalmar	9	5		4			
Mönsterås							
Mörbylånga							
Nybro	1		3	2	2		3
Oskarshamn	1						
Torsås		1		1			3
Vimmerby	2	1		1		1	
Västervik				3		1	
Totalt	15	8	4	14	4	10	6

Övergrepp

Tabell 6: Antal anmälningar 2007 gällande övergrepp

Kommun	Äldre	Funktions- hindrade
Borgholm		1
Emmaboda		
Hultsfred	5	
Högsby		
Kalmar	4	3
Mönsterås		
Mörbylånga		
Nybro	1*	
Oskarshamn	1	
Torsås		
Vimmerby		
Västervik	1*	
Totalt	12	4

Fyra av utredningarna avser ekonomiska övergrepp.

*avser flera omsorgstagare

Tabell 7: Jämförelse över tid av länets totala antal utredningar i Länet och vilken typ av övergrepp som anmälningarna avser.

Övergrepp	2003-2004	2005 (äldre)	2005 (funktions- hindrade)	2006 (äldre)	2006 (funktions- hindrade)	2007 (äldre)	2007 (funktions- hindrade)
Fysiska övergrepp	3	1	1	4	1	4	
Psykiska övergrepp	8	1		5	2	5*	1
Sexuella övergrepp						1	
Ekonomiska övergrepp	14	11	3	17	3	3	2
Annat	25	14	4	4		2	2

*Avser flera omsorgstagare i två av kommunerna

Omsorg

Tabell 8: Antalet anmälningar 2007 som gällande brister i omsorgen.

Kommun	Äldre	Funktions- hindrade
Borgholm		
Emmaboda	1	
Hultsfred	2	1
Högsby		
Kalmar	3	
Mönsterås		
Mörbylånga		
Nybro	4	
Oskarshamn	1	
Torsås	2	3
Vimmerby	1	
Västervik	1	
Totalt	15	4

Tabell 9: Jämförelse över tid när det gäller det totala antalet anmälningar i länet och vilken typ av brister i omsorgen som anmälningarna avser.

Brister i omsorgen	2003-2004	2005 (äldre)	2005 (funktionshindrade)	2006 (äldre)	2006 (funktionshindrade)	2007 (äldre)	2007 (funktionshindrade)
Personlig hygien	1	2	1	1		2	2
Tand och munhygien		1				1	2
Mathållning	3	2	1	1		3	3
Brister i tillsynen	6	8	1	8	2	7	4
Annat	2	2	2		2	8	1

*ett ärende kan ha flera anmälda brister

Enskild verksamhet

Tabell 10: Antalet anmälningar i tillståndspliktig verksamhet enl. 7 kap 1 § SoL

	2000-2005	2006	2007
Ankarsrum gruppboende	0		0
Ekängen HVB	0		0
Forsagården	2		0
Ostkustens gruppboende AB			0
Solhäll vårdhem	1		0
Solvikens HVB	0		0
Stenbäckens behandlingshem	1		
Strandhagen			0
Sörgårdens behandlingshem	0		
Tallgårdens gästhem	0		0
Parkgården	0	0	0
PEMA HVB		0	
Syrsagården			0
Stiftelsen Ariadne			0
Stiftelsen Birgitta gården			0
Total	4		